

UNIVERSUL LITERAR

PREȚUL ABONAMENTULUI: în țară: pe un an 100 lei, în străinătate pe un an 200 lei.

S'a stins un geniu

Anatole France Ilustrii scriitor francez, decedat în vârstă de 80 ani, la Paris

NATIONALITATEA ARTISTULUI-CREATOR

Artiștii n'au naționalitate. Artistul descrie sentimente omenești, impresii generale, pasiuni, caractere, viciuri sau virtuți, cari sunt specifice tuturor raselor.

Expresia e viața artei, haina s'au carapacea ei. Cuvântul, fraza și expresia sunt elemente ale unei limbi și ale unui popor.

Dacă sentimentele sunt aceleași, însă, modul lor de exprimare diferă și variază. Semnul de distincție al artiștilor în opera lor e expresia. Prin ea și prin felul cum se manifestă se înțelege naționalitatea artistului-creator.

Poetul, scriitorul, compozitorul muzical sau artistul în genere este rezultanta aspirațiilor, a durerilor a bucuriilor unui popor.

Creația intrinsecă, arta în sine e obiectivă, universală și fără naționalitate, dar prin realizare expresivă se poate câteodată preciza caracterul național.

Din preocupările estetice, din lupta lui sufltească și din aspirațiile culturale și naționale ce le manifestă recunoaște națiunea fiecărui artist-creator. Dar cu cât artistul se depărtează de caracteristicile și aspirațiile țării sale, cu atât e mai obiectiv, mai mare și mai general.

Artiștii caută sau trebuie să caute subiecte cu caracter național.

Operele cele mai puțin cunoscute sunt acelea cari arată particularități ale unui popor sau ale unei provincii. Acestea rămân opere locale ce mai totdeauna nu trec granița țării de origină.

Marea valoare a literaturii clasice e că ea nu s'a ocupat decât cu chestiuni universale și n'a redat decât

sentimente general omenești. De-aceia ea rămâne veșnic tânără, nouă și ni se arată ca un monument de moderațiune, de înțelepciune și de frumusețe eternă.

Arta, la Greci, era un „purgatoriu“ al sufletului, era descrierea luptei sufletești din cari binele și frumosul, reunite, trebuia să învingă în numele virtuții și al dreptății.

Arta națională e baza de căpetenie sau capitalul inițial al oricărei opere de artă.

În alegerea subiectului și în tratarea lui trebuie să căutăm a-i da o semnificație generală, pentru ca să-l înțeleagă toate popoarele.

Naționalitatea pentru artist e tulpina, iar ramurile dezvoltate cu fructele ce le dă, sunt creație proprie cu caracter general omenească.

Artistul, membru al unei națiuni, când se manifestă în altă limbă, și nu are nici o legătură cu preocupările de artă din patrie, atunci opera lui își pierde dreptul de naționalitate în mișcarea culturală și artistică a țării sale.

Modul de manifestare al artistului e expresia limbei în care scrie sau a sistemelor de realizare artistică (poezii, forme populare pentru scriitori, arii sau motive de cântec pentru compozitor și motive de arhitectură sau de decorațiune pentru artistul plastic) pe cari le adoptă pentru exteriorizare.

Originalitatea e personalitatea artistului-creator.

Artistul utilizează materialul național sau orice fel de material și în măsura în care realizează opera, constă originalitatea și meritul său.

G. Niculescu-Varone

Din pățaniile lui Tom Edward

Într-o broșură din „Prietenii științei“ Victor Anestin făcuse o minunată biografie a „cizmarului-învățat“, naturalistul Tom Edward. Recitind de curând povestea bietului îndrăgostit de natură și aducându-mi aminte că broșura e cu totul epuizată, am socotit că cetitorii „Universului literar“ vor primi cu plăcere câteva spicuri din cărticica marelui popularizator.

Tom Edward s'a născut în 1814 în Aberdeen și cam tot acolo și-a petrecut copilăria, hoimărind prin stușiurile dela marginea orașelului, cățărându-se pe la poalele dealurilor și înămolindu-se până la genunchi în mărul elestaiei sărute. Era acest Tom Edward o fire foarte ciudată pentru băii lui părinți și pentru toți vecinii.

Închipuiți-vă, neavând încă sease luni, sări din brațele mamei sale cu dorința vădită de a prinde câteva umile muște ce bâzâiau la geam. Împlinind doi ani se îndrăgosti atât de mult de o venerabilă scroafă cu pureci, încât făcea mare cu sarea să se afle cât mai mult împrejurul ei; ba chiar nu s'a sfîit să se culce o noapte întreagă lângă prețioasele odrasle. Vedeți dar cum că Tom de mic se arăta un pătruns și entuziasmat iubitor de natură. Departe ca cu timpul, mințile să-i vină la loc, după expresia megiesilor, micul Tom perseveră din an în an întru explorarea elestaiei de prin împrejurimi. Aducea acasă tot felul de lipitori, gănganii de apă, păiangeni, scoici. — Mă rog, mai toată fauna acvatică din Aberdeen. Într-o zi, sub buna credință că capturase „muște galbene“, aduse în cămașă un cuib de viespi. A trebuit puternica intervenție a tatălui, care a omorât captura lui Tom cu

Strofe neisprăvite...

*Decât într'un palat cu omul prost
Și cu 'ndărătnicul la bogăție,
Mai bine cu 'nțeleptul, fără rost
În adăpost de peșteră pustie.*

*Prin vârtejul de păcat,
Vicienie, răutate,
Drumul cel mai greu îl bate
Cu aripile tăiate,
Sufletul nevinovat.*

Marla Cunjaș

ajutorul unei oale cu apă feartă, ca familia să se pună la adăpost de înveninatele înțepături ale himenopterelor.

Altădată, hainele fiindu-i puse sub cheie, micul Tom se îmbracă cu o rochie a surioarei sale și veni acasă pe jumătate ud, încărcat cu mărul unui întreg canal maritim și cu alge răsu-cite dealungul picioarelor, — din care pricină a stat trei luni bolnav.

Trebuie să mai spun că Tom n'a învățat să scrie nici să citească decât pe la douăzeci și ceva ani și aceasta din pricina neschimbatei lui dragoste pentru vietăți.

Scoala fiind plictisitoare și anostă, tufișurile atrăgându-l prin simplitatea și frumusețea lor, micul Tom sacrifică orele închinare cărturării observațiilor entomologice. La sease ani școala neputându-l atrage și muncindu-l dorul de a intra în lupta vieții, Tom se emaneipează și declară că voeste să-și câștige singur existența intrând ucenic la un cizmar.

Și pentru că patronul îl bătea și nu-l lăsa să aducă gănganii, plecă la altul. Tom îmblânzea acum șobolani, prindea vipere și vizita halele unde găsea sumedenie de animalicule în stomacurile peștilor și iarăși multe insecte aduse de mortăciuni.

Timpul trecea între ucenicie și hoinăreală. La douăzeci și doi ani Tom însurându-se e nevoit să lucreze serios pentru întreținerea familiei și timpul excursiilor entomologice lipsindu-i ziua, pornea pentru cercetări în fiecare noapte. Își găsi și o pușcă care după descrierea lui nu prea era excelentă de oarece trebuia să o lege cu sfoară în timpul expedițiilor nocturne.

Tom învăță deasemenea să împăceni și-și făcu singur cutii pentru insecte, ierbare și tot arsenalul trebuințelor oricărui naturalist. Învătă să citească ca să-și poată clasifica colecția care se îmbogățea neconținut, dar cu numirile latinești nu se împăca niciodată. Totuși sub povăța unor naturaliști cari auziseră de faimoasa lui colecție despre cotidienele expediții nocturne se apucă să-și însemne observațiile pățaniile lui.

MELANCOLIE

Aşa de pildă odată serie el, împuşcând o rândunică de mare şi aşteptând fluxul să o aducă la ţarm, văzu cu mirare cum rănita fu dusă de aripi de alte două tovarăşe, cari cari erau înlocuite din timp în timp, până la o stâncă din apropiere. Tom îndreptându-se spre stâncă, un stol întreg de rânduenle înconjură pe rănita şi perechi, perechi o transportară cât mai departe de vânător.

Tom când pleca în expediţie purta următorul costum original: pălărie cu două funduri, pline cu vată, pentru păsările şi pentru fluturi mari de noapte, — jiletă cu patru buzunare în afară, patru înăuntru iar pe umăr alţi nenumăraţi saci şi săculeţe fiecare cu destinaţie anumită.

Pleca pe frig, pe ploaie, pe furtună. Dacă îl răzbea apa se vâra în vreo scorbura care de multe ori era locuită şi bineînţeles că atunci puşca lui Tom intervenea cu iscusinţă, căci trebuie să ştii că acest amator naturalist era un foarte bun vânător.

Odată culcându-se îi cimitir fu deşteptat de tipete prelungi ce păreau că aparţin fantomelor. Furtuna viscoala printre morminte şi ploaia lovea destul de sinistru în vitrourile bisericii. În tumultul acesta chemările morţilor erau destul de probabile, când Tom privind mai bine întunerecul zări două pisici (poate sex contrariu) care psalmodiau într-o strană.

Altădată dormind lângă un zid e atacat de un dihor care-i simtise vânătorul din fundul pălăriei. Tom îi făcu foarte liniştit vânt cu mâna şi se culcă iar; peste puţin timp dihorul intervenind din nou, Tom repetă operaţia. Dar dihorul era încăpăţânat; Tom îl aruncă peste zid şi-şi legă rana pe care dihorul avu timp să i-o facă la mână.

Crezu că a scăpat. Aşa!; istetul animal ocoli zidul şi se îndreptă din nou spre pălăria miraculoasă, când Tom prinse de veste şi-l gătu.

Asemenea lupte interesante, pe care cizmarul 'e povestea cu simplitatea lui plină de humor, a mai avut el cu un dihor în ruinele castelului, cu doi şobolani, precum şi cu alte mamorifere poftitoare de comorile pălăriei sale. A asistat la lupte iepureşti, a fost în pericol să-şi piardă viaţa dintr-o simplă întâmplare şi şi-a adus întotdeauna aminte cum era să fie greu pedepsit pe când era în armată dacă nu intervenea două doamne, pentru că aflându-se în front a alergat să prindă un foarte frumos fluture de o specie necunoscută lui până atunci.

Având succes cu o expoziţie a colecţiunilor sale în Banff, târguşorul unde locuia Tom cu familia sa destul de numeroasă, se gândi să expună şi la Aberdeen. În trei luni n'a fost vizitat decât de cucoane care-i cereau leacuri

*Fredonez în ciuda vremii,
Vremea 'n ciuda mea şi prăvale
Triluri veichi din toamnă rece, inveliş de frunze moi,
Şi din surd popasul furii,
Adormit sub ramuri pale, se desprinde-un şir de glasuri
Blând, chemându-mă 'napoi.
Fredonez în ciuda Toamnei
Toamna-şi cerne putrezirea, când făşii de întuneric.
Tae până la miez pământul,
Iar din frunze sdrenţuite
Fulgi greoi îşi plâng pornirea
Inecând în cupa trudei şi credinţa mea, şi cântul
Fredonez în ciuda Toamnei;
Vântul răsvărtit mă 'ngână,
Când săgeţi cu sure vârfuri, ard a deaurilor creste;
Iar reflexul stins, al, zării
Greu credinţa mi-o amână
Şi de ani în gârbovire, îmi aduce neagra veste.
Fredonez în ciuda vremii, vechea cântecelor, gamă
Vremea-şi năruie cavoul
Din surzila-i ruginire;
Pe când,
Crengile muiate, în spoială de aramă;
Plânse 'n vânt,
Desnoadă triluri
Din prohodul de iubire.*

George Nutţescu

pentru pisici bolnave, negustori de păseri împăiate şi posesori de monstruoşizătăi pe cari le ofereau spre vânzare. A pierdut tot şi atrebut să-şi vândă colecţia ca să se poată întoarce acasă.

În ultimul timp era bolnav şi rareori îşi mai vizita cursele de papură întinse la ţarmul mării. Fetele lui îl aprovizionau însă cu animale aduse pe plajă de furtună, cu tulpine de alge în măduva cărora mişunau fel de fel de crustacei, cu stele de mare, cu stomahuri de peşti culese din hale, etc, etc.

După ce a murit, savanţii au observat cu mirare că Tom Edward, cizmarul-învăţat, descoperise peste seaizeci de animale şi plante marine, dintre care 36 de specii numai dintre crustacei.

M. Gheorghe

Ch. Baudelaire

CREPUSCULUL

— Mici peme în proză —

Ziua se duce. O amorţeală binecuvântată se lasă în biete spirite obosite de munca zilei; şi gândirile lor iau acum culorile senine şi nedecise ale crepusculului.

În acelaş timp, din vârful muntelui ajunge până la balconul meu, stră-

bătând ceaţa transparentă a serii, un urlet prelung alcătuit dintr-o mulţime de strigăte discordante pe cari spaţiul le transformă într-o lugubră armonie ca aceea a fluxului care urcă sau a unei furtuni care se deslanşue.

Cine sunt nenorociţii care seara nu se liniştesc, cari iau asemenea cucuvelilor, venirea nopţii drept un semnal de urgie. Acest sinistru tipăt ne soseşte dela ospiciul cel negru coctat pe munte; şi seara fumând şi contemplând liniştea imensei văi acoperită de case a căror fiice fereastră spune: „Aici e acum pacea; aici e bcuria familiei“ pot, când vântul suflă din înălţimi, să-mi legăn gândirea uimită de această imitare a armoniilor infernului.

Crepusculul irită nebunii: Imi amintesc că am aaut doi prieteni pe cari crepusculul îi înbolnăvea cu totul.

Unul, îşi uita atunci de orice raport de prietenie şi de politeţe şi hcinuia ca un sălbatic pe primul venit. Eu însu-mi l'am văzut aruncând în capul bucătarului un pui excelent în care i se păruse că vede nu ştiu ce hieroglif insultător. Seara, precursora voluptăţilor profunde, îi făcea displace preparările cele mai suculente.

Celălalt, un ambiţios atins, devenea pe măsură ce ziua se stingea, mai acru, mai întunecat, mai cicălitor. În-

dulgent și sociabil în timpul zilei, era necruțător seara; și nu numai cu alții ci însuși pe el își exercita cu turbare mania sa crepusculară.

Primul a murit nebun incapabil de a-și recunoaște soția și copilul; cel de-al doilea poartă încă în el neliniștea unei boli perpetue și fu răsplătit cu toate onorurile pe care le pot conferi republicile și principiile; eu cred că crepusculul ar aprinde încă în el arzătoarea râvnire a distincțiilor imaginare. Noaptea care aruncă întunecimi în spiritele lor face lumină într'al meu; și cu toate ce n'ar fi prea rar să vedem că aceeași cauză produce două efecte contrarii, eu sunt totuși întradeauna ca și neliniștit și alarmat.

O noapte! o răcoritoare întunecimi! voi sunteți pentru mine semnalul unei sărbători interioare, voi sunteți mântuirea unei neliniști! În singurătatea câmpiilor, în labirintul pietros al unei capitale, scânteind de stele, în izbucnirea felinarelor, voi sunteți

jocurile de artificii ale zeiței Liber-tatea,

Crepuscul, cât ești de dulce și moale! Licăriile roze cari se târăsc încă la orizont ca agonia zilei sub asuprirea victorioasă a nopții. Jocurile de candelabre cari fac încă pete de roșu opac pe ultimele glori ale apusului, grelile draperii pe cari o mână nevăzută le trage din adâncurile orientului, imită toate sentimentele încălțite ce luptă în inima omului în ceasurile solemne ale vieții. S'ar mai putea spune încă, una din rochile ciudate de dansatoare unde un val transparent și întunecat lasă să se întrevadă splendorile potolite ale unei pulpe strălucitoare ca și cum sub întunecatul prezent ar pătrunde trecutul cel frumos; și stelele tremurânde de aur și argint cu cari e semănată, reprezintă acele jocuri ale fanteziei cari nu se aprind decât sub doliul profund al Nopții,

Trad. de Achil Dimitriu

STUDENTUL

— Urmare și sfârșit —

El n'avea pe nimeni care să-l asculte cu interes, o soră, o prietenă...

Alina Pop n'avea mamă, era singură în capul unei averi splendide. Pe nesimțite se născu între acești doi tineri un sentiment de prietenie. Interesele Alinei, cu care se ocupa Vlad, le dete prilejul să se întâlnească mai des. Băeatul sărac, modest era fericit să aibă o prietenă căreia să-i spue visele lui, aspirațiunile lui; găsea o plăcere sufletească în privirea serioasă și'n ținuta demnă a fetei. Ar fi stat ore cu ea fără ca vre un gând de dragoste să-l coprin-dă, dar dacă n'ar mai fi văzut-o i-ar fi lipsit grozav.

Munca covârșitoare fu încununată de succes, Vlad își luă licența, dar puterile îl părăsiră, simți nevoea să se ducă la țară să se odihnească.

La plecare, o durere la care nu se aștepta îi strânse inima când își luă rămas bun de la gingașa prietenă. Dânsa asemenea își ascunse impresia de sfâșiere pe care o resimți.

Tânărul la țară, în casa părin-

tească, suferi trei luni de o boală nervoasă consecința atâtor lupte. Singurătatea îl făcea să sufere sufletește. Muma lui nu-l pricepea; aspirațiee, ideile, cuvintele lui nu găseau în ea ecoul pe care-l găsea în sufletul Alinei. În singurătatea în care trăea el imagina fetei nu-i pierrea din suflet și din gând; pricepu că o iubește!... În nerăbdarea de a comunica cu ea, îi scrisese.

Scumpă Alino,

Sunt singur, pierdut printre acei care nu mă pricep, care n'au vreme să asculte bătăile unei inimi, care nu știu să privească imaginile care se perindă în mintea omenească.

Trăesc ascultând sufletul meu șoptind în fiecare clipă numele-ți scump.

Privesc imagina care răsare în mintea mea și care ești tu.

Alături unul de altul cuvintele tale erau mai încântătoare ca orice muzică, pentru că auzeam palpitând ființa ta.

Un cuvânt de al tău vibra în sufletul meu, și luând cu mine comoara gândurilor tale, sin-

gur în colțul meu, erau pentru mine un izvor de îmbărbătare în lungul drum pe care călătoresc de atât amar de vreme. Aici singurătatea mă apăsă, nimeni nu răspunde cugetărilor mele. totul rămâne fără ecou!

Câmpul este prea întins fără tine. Ce să caut în pădure fără ființa ta? Drumul unde nu te întâlnește este pustiu.

Amintirea se'nvârte ca o nălucă în jurul meu, căci nu pot înăbuși în sufletu-mi orele trecutului atât de curat și duios.

Imaginea ferdăitoare a iubirei, senină și stăpână pe gândul meu, nu-mi da răgaz să te uit! Răbd cruzimea despărțirii, strașnicile circumstanțe dușmănoase tuturor aspirațiilor mele, dar nici distanța, nici perspectiva unei despărțiri mai lungi nu mă va schimba.

Dragostea mea este inerentă sufletului meu. Te iubesc, pentru că te iubesc, nici de interes, nici de vanitate. Nimic nu mă poate schimba, pentru că trăiesc în mine însu-mi și imagina-ți este cu mine.

Vlad

Alina nu răspunse la această scrisoare. Firea ei, educația, sfiala, o făcură să tacă. Și ea simțea lipsa lui Vlad, dar nu-și da bine seama de sentimentul care-l avea pentru el. Prietenie or dragoste? Și'acea scrisoare era sinceră?... Tinerii sunt uneori așa de mincinoși! Ea are a-vere, el este sărac... Ce de întrebări fără răspuns.

Tăcerea Alinei făcu pe Vlad să sufere mult și să se ție mai rezervat. Nu îndrăzni să mai spue fetei o vorbă care să-i arate dragostea lui. Dânsa la rândul ei crezu că spusele băeatu-lui fuseseră impresii trecătoare.

La începutul iernei Vlad se întoarse în oraș unde intră ca secretar la un avocat mare. După câteva timp patronul lui fu numit ministru și luă pe secretarul său șef de cabinet. Acesta

Henryk Sienkiewicz

— Cu ocazia aducerii osemintelor sale în Polonia —

se duse fericit să anunțe nuntirea tinerei lui prietene. Se aștepta să facă un efect grozav! Cuvintele lui o lasă însă rece, pare mai distrată ca de obicei.

Vlad se miră, o întreabă de ce este așa de rece? D-ra Pop îi spune că fiind cerută în căsătorie de ministrul, patronul lui Vlad, s'a hotărât să'l ia. Se simte singură, are nevoie de un sprijin în lume; pretendentul are o situație frumoasă, este om de caracter, simpatic.

Vlad tresare! Nu credea că acea prietenie să aibă sfârșit! Era pentru el, singurul loc când venea la ea unde răsufla, unde găsea atmosfera caldă, duioasă în care înfloresc sentimentele frumoase. Și era și altceva, idea că pierde pe prietena lui, că altul se va bucura de toate comorile ei sufletești, îl revoltă! O ură grozavă simte contra patronului său. Distanța care îl desparte de iubita lui nu o văzuse nici odată ca în acea clipă. Răspunde cu un hohot de plâns cuvintelor fetei: plânge cu fața'n mâini: își afundă ochii cu palmele ca să risipească viziunile desnădăjduite care trec ca fulgerile în fața închipuirii lui vizuale! Ea și iar ea, în brațele celui alt...

Pe fața fetei apare un surâs șiret; se apleacă, și ridicând capul lui Vlad cu mâinile desmierdătoare, îi șoptește:

— Așa dar, acea scrisoare era sinceră? Mă iubești adevărat? Trebuia să mă pierzi ca să'mi arăți comoara sufletului tău!

Vlad cu privirea pierdută în ochii Alinei, nu răspunde nimic, sărută mâinile care au alunecat într'ale sale!....

— Vom fi fericiți, nu este așa? șoptește dânsa.

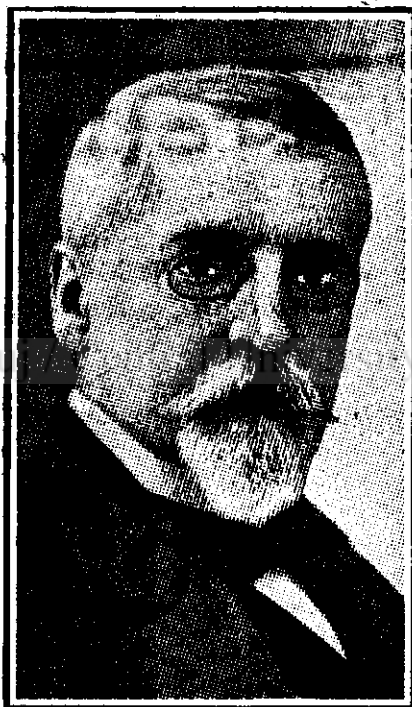
— Mai mult decât am nădăjduit vre odată, răspunde Vlad!

Enfrosina Pallă

Ziarele anunță inapoierea în Polonia și așezarea în Panteonul din Varșovia a rămășițelor pământești ale scriitorului *Henryk Sienkiewicz*.

Sunt puține figuri în istoria literaturii omenesci care să fi atras atât de mult atenția opiniei publice cum a fost aceea a lui Sienkiewicz. El a însemnat într'un moment dat o epocă în literatura omenescă și a oprit privirile întregii omeniri asupra operei sale literare. Romanul său *Quo Vadis* a atins atâtea ediții și a fost tradus în atâtea limbi cât n'a atins nici o alta lucrare a spiritului omenesc.

Henryk Sienkiewicz

Și cu toate astea nu această lucrare, cu care el a devenit celebru, este produsul cel mai desăvârșit al geniului său. Sienkiewicz a abordat toate genurile. Incepând cu romanul realist — nu vrem să spunem naturalist, căci scriitorul polonez a fost cel mai înverșunat dușman al lui Zola și al școalei lui, care în *"Familia Polanecki"* atinge apogeul, Sienkiewicz s'a oprit mai ales asupra subiectelor istorice, evocând pagini splendide din gloriosul trecut al țării sale. *"Cruciații"*, *"Prin foc și sabie"*, *"Legionarii"* sunt capodopere ale geniului său.

Noi-a fost străini nici genul adânc filosofic și romanul său *"Fără dogme"* este poate cea mai fină analiză a sufletului omenesc, la care a putut ajunge puterea de observații și de creație a unui om. În orele probabil de recreație, când se dădu liniște și mulțumirii sufletești pe care

viața de familie o dă omului, el concepea acele fermecătoare povestiri pentru copii. Nu știu dacă e cunoscut multora romanul său pentru copii, *"In pusturile Africii"* care e o capodoperă a genului și care n'ar trebui să lipsească din literatura pentru copii a nici unui popor civilizat.

Cea ce caracterizează însă toată creațiunea acestui geniu al Poloniei este adâncă lui dragoste pentru patria sa. De la cele mai mici povești ale lui, de la *Fanco-Muzicant*, *Memoriile unui institutor poznanian* și până la *Bartek învingătorul*, o splendidă figură de țaran polonez, luat ca soldat în armata prusacă pentru a lupta contra Franței în 1870 — și în toate scrierile, și realiste și pentru copii și istorice și chiar în cele filosofice trece ca un fier roșu aceasta dragoste adâncă pentru Patria lui nefericită.

Dacă Polonia a devenit pentru fie care intelectual cea mai simpatcă și dragă țară, aceasta se datorește lui Sienkiewicz și dacă toate sufletele nobile visau și doreau să vadă *Polonia reînviată* aceasta se datorește de asemeni acestui geniu, care a știut să facă iubita țară sa de toată lumea chiar de dușmanii ei — atât de sincer, atât de sfânt a știut el vorbi de țara lui.

Mi aduc aminte când sub imboldul unui polonez — un talent vecin cu geniul Witold Rola Piekarski, pe care l'am cunoscut în adolescența mea și căruia îi datoresc o bună parte a ridicării mele sufletești, am început să traduc din Sienkiewicz pe *Bartek învingătorul*; ce nopți de entuziasm cald am petrecut redând, paginile splendide din această poveste în românește. Am publicat această traducere într'un ziar de provincie în *Dreptatea* de la T. Severin și acolo a rămas îngropată, pentru ca mai târziu să fie fi adusă de d. Iosif Nădejde și publicată în Biblioteca pentru toți.

Era într'o vreme când Sienkiewicz nici nu era cunoscut în restul Europei, — nu apăruse încă nici *"Fără Dogme"* nici *"Quo Vadis"* dar spiritul fin al lui Piekarski, mort și el și uitat de mult, presimțea geniul celui care trebuie să revoluționeze literatura poloneză și să contribuie la crearea acelei atmosfere de entuziasm și simpatie pentru drepturile polonilor de a-și avea țara lor. Așa că putem spune că în România Sienkiewicz a fost cunoscut într'un cerc îngust înainte de a fi devenit iubit și adorat de omenirea întreagă.

Polonia reînviată nu putea să

uite pe geniul ei și abia reasează între vechile ei hotare ea aduce asemenea sfinte ale unuia din cei mai mari fii ai ei în Capitala țării sale reînălțate.

Este omagiul care se aduce nu numai scriitorului de geniu, dar și marelui patriot care a fost Sienkiewicz în tot ceia ce a scris și cugetat.

Dr. I. Duscian

Glumele oamenilor iluștri

Celebrul romancier Alexandru Dumas-fiul, care a stat mult timp în Marsilia, a fost într-o zi invitat la dejun de doctorul Giftal, foarte cunoscut în acel oraș. După masă, trecând în salon, doctorul Giftal spuse marelui scriitor: „Prietene, știu bine că ești totdeauna inspirat și că improvizezi admirabil. Te rog onorează și albumul meu cu o strofă”.

Dumas luă un creion și scrisese în albumul amicului, care se găsea la spatele său, următoarele versuri:

*De când bunului prieten Giftal
Orașul ți-a fost incredințat,*

N'a mai rămas nici un spital

— Lingusitor ce ești! întrepruse medicul.

Celebrul autor al Damei cu Camelii sfârși astfel strofa:

În schimb un cimitir s'adăogă!

Carol al XII-lea, regele Suediei, dicta pe câmpul de luptă secretarului său o scrisoare. O bombă căzu foarte aproape de el, făcând explozie.

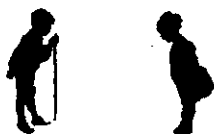
Secretarul speriat lăsă creionul din mână și rămase cu ochii mari deschiși și cu gura căscată.

— Dar, ce ai? îl întreabă regele.

— Bomba, Majestate.

— Ce are aface bomba cu scrisoarea? Aide scrie înainte....

culese de Ioan Tălmăciu

Rondelul scrisorilor

Scrisorile îngălbenite
De ani, de colb și de uitare
Cu lacrimi de înduioșare
Eu am lăsat a fi stropite

Aceste moaște prea iubite
Au tresărit în desgropare —
Scrisorile îngălbenite
De ani, de colb și de uitare...

În plicul ros, îngrămădite
Le așez din nou... și mi se pare
Că ngrop un mort cu fiecare,
Atâtea visuri ne'nplinite
Scrisorile îngălbenite!

Sol. Hortopan

TRECUT

Desprins din negura uitării,
Surâsul visului d'întâi,
Mi-a nuanțat în umbra zării
Sclipiri târzii, din ochii tăi.

Mi-am îndreptat atunci pricirea
Spre culmi uitate, de granit,
Unde ngropată mi sta iubirea
Sub valul timpului mornit...;

...Și, — învingând în suflet dorul
De năzuinți, în viitor,
— Eu am sorbit, adânc, izvorul
Trecutului nemuritor...

Breazu-Leordeni

Notițe critice

André Gide este una din figurile cele mai reprezentative din literatura contemporană franceză. Produce puțin, dar gândește mult și gândirea sa are mare influență asupra tinerii generații de scriitori ce s'a ivit după război.

Făgăduind cititorilor noștri de a publica în curând un articol explicativ asupra lui Gide, ne oprim în această notiță numai la ultima carte a sa, intitulată „Dostoewski”.

Că să înțeleagă pe marele geniu slav, Gide a învățat rusește; apoi cugetat mult asupra operii lui Dostoewski și a cugetat mai ales asupra întrebărilor adânci pe care și le-a propus rezolvirii romancierul în operele sale. Astfel că studiul lui Gide analizează în deosebi sentimentele și mecanismul lor psihologic, în loc de a cerceta operele literare din punct de vedere artistic.

Mai mult, studiul lui Gide este un nou „pretext” de auto-analiză căci în stăruința eroilor dostoewskicieni, Gide se caută și se găsește pe el însuși și în fața problemelor cari scurmă creierul unui Raskolnicoff sau Ivan Feodorovici Karamazoff.

Gide dă soluția care i se pare lui nemerită.

Și astfel, în anatomia sufletească a lui Dostoewski, zărim scheletul gândirii lui Gide.

Aceasta, fără a-i scade câtuși de puțin, reala valoare și filozofică și literară a operii.

Un roman bun apărut în vara anului 1923 a rămas aproape necunoscut de critică și disprețuit de cititori. Se numește „Un om căruia i-a fost foame” și autorul, Jean G. Dava, e de foarte curând intrat în literatură. Un roman totdeauna psihologic cât și de moravuri. Acțiunea se petrece în timpul izbucnirii revoluției rusești, la început îndărătul frontului, apoi la Odesa.

Nu încercăm un rezumat; nu uităm că scriem o notiță.

E bine totuși să se știe că eroul e un om cu principii sănătoase, dinastice și hierarhice, care urăște revoluția și pe autorii ei, dar care — din pricina foamii — e nevoit să-și calce în picioare toate principiile și convingerile sale, și să se înscrie între membrii unui „club-roșu”.

Analiza sufletească — care

atinge maximum de profunzime și devine un simbol al idealului sugrumat de cea mai imperativă nevoie fiziologică, atunci când eroul e aproape înebunit de foame — analiza sufletească, spun, e întregită de vii și monstruoase icoane culese din iadul revoluției.

„Un om căruia i-a fost foame” e numai prima parte dintr-o trilogie care va apărea în anii viitori. Cece izbește cititorul e însă factura și stilul rusesc al romanului: opera aceasta n'are nimic românesc, dar aceasta nu o împiedică să fie o adevărată operă de artă. E drept, preferăm producții autohtone; când însă se văd lucrări cu un bogat fond omenesc, cu o psihologie adevărată, e nejustificată disprețul ce li se vădește și trădează o

concepție îngustă despre artă. Noi credem însă că lipsa de reclamă și numele cu totul nou al d-lui Jean G. Dava au contribuit înainte de toate la ignorarea romanului „Un om căruia i-a fost foame”.

M. E.

Din înțelepciunea streină

Dacă ne întristează câți sunt înaintea noastră, să nu uităm câți sunt în urmă.

Fă toate faptele tale ast-fel ca și cum o mic de ochi te-ar privi.

Confucius

Dacă fericirea e greu de găsit în noi ea este imposibil de găsit aiurea.

Chamfort

Un tată îndurerat

— Urmare și sfârșit —

— „Sărmanu, își zise fata trecând repede prin coridor; cât de neagră trebuie să fie mizeria ce l-a cuprins, dacă la vârsta asta umblă să găsiască ceva de lucru!... O, Doamne! câte inimi nu vor fi îndurerate și câți ochi nu vor fi vărsând lacrimi de suferință!... Câți nu vor fi tremurând de frig în cocioabele lor vechi și dărăpănate și câți nu vor fi dorind bucățica de pâine de care nu se atinge cățelușa noastră!... Cine știe dacă bietul bătrân n'o fi răbdat de foame zilele astea?... Ce slab e, sărmanul!...”

Și în sufletul său, tânăra fată simți o milă nespuns de mare pentru acela care aștepta afară.

După ce luă dintr'un sertar o piesă de 5 lei, trecu în sufragerie.

Acolo scoase dintr'un dulap un pui fript, o bucățică de caș-caval și alta de pâine, și, după ce le înfășură cu îngrijire într'un jurnal curat, eși afară. De data asta încuia cățelușa în sală, ca să nu sară la bătrân.

Cățelușa, văzându-se închisă,

alergă de colo până colo, mirosind pe la toate ușile, răcâind cu picioarele pereții vopsiți cu ulei, și făcând un sgomot asurzitor cu schelălăitul ei.

Moșneagul, de acolo dela poarta de fier puțin întredeschisă, își aruncă privirea la arborii despuiați de frunză cari înconjurau clădirea, și zise trist:

„Vine iarna! Am dus-o cum am dus-o până acum, dar ce-o face de aici încolo nu mai Dumnezeu o știe!”

— „Bătrânule, zise fata bătându-l pe spate, te rog să primești acest mic dar”.

Și zicând acestea îi întinse pachetul și moneda de argint.

El se uită la ea mirat, se gândi o clipă și zise:

— „Fata taichii, nu te supăra, n'upot lua ceea ce-mi dai”.

La aceste vorbe tânăra fată se uita întrebătoare la cel din fața sa.

— „Dar, bătrânule, ce te face să nu primești ceea ce-ți ofer din toată inima?”

— „Nu pot! nu pot!”

— „?...”

— „Nu pot, taică! Sunt bătrân, cum vezi, dar nicidecum n'am știut să am alt ban decât acela muncit de mine. Nu pot să-mi necinstesc acest păr albit de vremuri și de necazuri!... Puținele zile ce le mai am îmi vor fi cele mai chinuitoare din viața mea, căci conștiința îmi va fi cel mai aspru judecător când voi ști că pun în gură o bucățică dată de pomană! Mă simt încă în putere ca să pot munci, și nu voi da hrană trupului meu, decât din produsul muncii mele, fie el cât de mic. Vreau să muncesc, să-mi câștig pâinea în mod cinstit, nu să cerșesc, căci ori a întinde mâna la orice trecător, ori a primi ceea ce-mi dai, e tot una pentru mine!...”

Zicând acestea moșneagul dădu să plece, dar fata i se așeză în cale rugându-l să primească.

— „Nu pot!, nu pot!”

— „Bătrânule, insistă tânăra, primește, căci ceea ce-ți ofer este un mic avans din ce vei primi dela tatăl meu care de mult vrea să aibă în curte un om bătrân ca dumneata”.

În ochi bătrânului se ivi deodată o rază de bucurie. Calea, care până atunci i se păruse întunecată, se lumină deodată la auzul ultimelor cuvinte ale fetei.

Va fi primit, va munci cât va putea și va îngriji de copilul lui, de singura lui mângâiere...

Stătu o clipă gânditor, cu fruntea plecată și cu privirile ațintite în pământ. În fața ochilor săi se arăta o scenă grozavă: Copila lui pe care o crescuse optsprezece ani așa cum a vrut

Dumnezeu și care de câțva timp, lucrând croitoria, contribuisese în bună parte la îndestularea modestei lor gospodării. Marioara lui, pe care o lăsase zăcând în frig, străină de toți, și lipsită de cel mai mic ajutor, se lupta cu moartea...

Picioarele începură să-i tremure, iar în sufletul său se petrecu o luptă o luptă mare între voința sa și glasul necunoscut

După luptă

Critică amară

— Bine, am să mă duc.
— E o amenințare ori o promisiune?

— Mi-am pus tot sufletul...
— Daia l'ai făcut așa întunecat...

care-i spunea par'că în ureche :
primește !"

Drăgălășenia cu care frumoasa fică a negustorului îl ruga să primească, și gândul că cu ceea ce i se oferea ar putea micșora suferințele bolnavei, după ce făcu multe efortări, prinși. !

— „Ce-o fi făcând ? se întreabă bătrânul tată punând mâna pe clanța ușii.

Intră în sală. Tăcere mormăntală.

— „Marioaro, taică !"

Nici un răspuns.

Sărmanul, presimțind o nenorocire, se năpusti către ușa din dreapta, o deschise larg și de acolo, privirile i se ațintiră asupra copilului său. Inima începu să-i bată cu mai multă putere, picioarele i se înmuiară. cineva par'că îl sufoca.

Cățelușul alergă la el scotând niște gemete stranii; apoi se duse la fată, întoarse capul că-

tre stăpânul lui și începu să latre trist, așa de trist, cum nu-l mai auzise nimeni până atunci.

Adunându-și toate puterile, sărmanul tată se târâ până la patul bolnavei.

— „Marioaro ! zise el atin-gând cu mâna corpul cel rece și țeapăn; dar gura adoratului copil era închisă pentru totdeauna.

Un fior de groază cutremură tot corpul bătrânului.

Ochii i se împăienjeniră și din 'naintea lui ise ivi o prăpastie adâncă, grozav de adâncă.

— E moartă ! Copilul meu mort ! țipă el disperat, și deodată nefericitul tată căzu ca trăznit la căpătâiul copilului său.

Profesor G. V. Visolau

Crème Simon

CREMA SIMON
Această cremă igienică și blîndă face să dispară toate micile alterări ale epidermei: crăpături, degerături, roșeață, pălîri, etc. Crema trebuie ținută pe pielea încă umedă.
Pudra și Săpunul Simon

Citiți „Veselia”

Vizitați Cinema „VLAICU”

RULEAZA:

== Filmele cele mai frumoase și instructive ==